

ประกาศชวาวนา

ฉบับที่ 1

รายงานสภาพการทำนา และศัตรูข้าว เพื่อเตือนภัยการระบาด
ฤดูนาปี 2569 จังหวัดเชียงราย
โดยกลุ่มวิชาการ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

รอบสำรวจที่ 1 ฤดูนาปี 2569 : วันที่ 3 กรกฎาคม 2569

ภาพรวมของจังหวัดเชียงราย

การทำนาในพื้นที่จังหวัดเชียงราย พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการเตรียมแปลง เพาะกล้า และเริ่มปลูกข้าว โดยบางพื้นที่ดำเนินการปลูกข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว ข้าวส่วนใหญ่อยู่ในระยะกล้าถึงระยะแตกกอ จากข้อมูลพยากรณ์อากาศในช่วงวันที่ 10-15 กรกฎาคม 2569 ภาคเหนือจะมีฝนฟ้าคะนองร้อยละ 60-70 ของพื้นที่ และมีฝนตกหนักบางแห่ง โดยจังหวัดเชียงรายเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีโอกาสเกิดฝนตกหนัก อุณหภูมิต่ำสุดประมาณ 22-27 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดประมาณ 28-35 องศาเซลเซียส สภาพอากาศที่มีฝนตกต่อเนื่อง ความชื้นในอากาศสูง ท้องฟ้ามีเมฆมาก และมีหยดน้ำเกาะบนใบข้าวเป็นเวลานาน อาจเอื้อต่อการเจริญและแพร่กระจายของเชื้อราสาเหตุโรคไหม้ โดยเฉพาะในแปลงที่ปลูกข้าวหนาแน่น ใส่ปุ๋ยไนโตรเจนในอัตราสูง หรือมีการถ่ายเทอากาศภายในแปลงไม่ดี ดังนั้น จึงขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ และเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้ โดยเฉพาะข้าวในระยะกล้าและระยะแตกกอ เพื่อให้สามารถดำเนินการป้องกันกำจัดได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วทั้ง

ภาพรวมของแปลงสำรวจ

ดำเนินการสำรวจแปลงนา จำนวน 3 แปลง ในพื้นที่อำเภอเชียงของ อำเภอป่าแดด และอำเภอยางนา พบว่าข้าวอยู่ในระยะกล้าถึงระยะแตกกอ จากการสำรวจยังไม่พบการระบาดของรุนแรงของโรคและแมลงศัตรูข้าว อย่างไรก็ตามพบอาการโรคใบจุดสีน้ำตาลกระจายอยู่ในแปลงสำรวจตำบลแม่ฮั่ว อำเภอพาน แมลงศัตรูข้าวที่พบ ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก และเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ ส่วนศัตรูธรรมชาติที่พบ ได้แก่ ตัวดินคอยาว แมงมุมขาสั้น และแมลงปอบ้าน

การไถเตรียมแปลง สำหรับการเพาะปลูก

ลักษณะของโรคใบจุดสีน้ำตาล

“เป็นผู้นำด้านงานวิจัยและพัฒนา ข้าวเหนียวและข้าวญี่ปุ่นของภาคเหนือ”

จุดที่ 1 ตำบลแม่ฮ้อย อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 10 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข26 โดยวิธีโยนกกล้า เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง ละติจูด 19.637452 ลองจิจูด 99.855751 สำรวจเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2569 เวลา 09.38 น. ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 1) โดยต้นข้าวมีการเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสุ่มสำรวจต้นข้าว จำนวน 20 จุด พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 15.90 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 43.60 เซนติเมตร ค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสีใบข้าว (Leaf Color Chart: LCC) เฉลี่ยระดับ 3.00 และระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 3.80 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

จากการสุ่มนับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 29 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 65 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 7 ตัว และเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 3 ตัว ส่วนศัตรูธรรมชาติที่พบ ได้แก่ ตัวดินคอยาว 2 ตัว และแมงมุมขาสั้น 3 ตัว สำหรับการใช้อุปกรณ์แมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 1 ตัว แมลงสิง 1 ตัว ตัวกินใบ 3 ตัว และตั๊กแตนหนวดยาว 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวเต่าตัวห้ำ 2 ตัว แมงมุมขาสั้น 1 ตัว และแมงมุมขาขาว 1 ตัว

ภาพที่ 1 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลแม่ฮ้อย อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 2 ตำบลป่าแะ อำเภอบ้านดง จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข6 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง ละติจูด 19.542156 ลองจิจูด 99.985010 สำรวจเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2569 เวลา 10.50 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก อากาศเย็น มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 2) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 29.50 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 35.05 เซนติเมตร ค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสีใบข้าว (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.50 และระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 0.80 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 5 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 15 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 2 ตัว และเพลี้ยกระโดดแถบขาวเล็ก 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมงมุมขาสั้น 4 ตัว และแมงมุมขายาว 1 ตัว สำหรับการสำรวจโรคแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 5 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 8 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 8 ตัว เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 6 ตัว ตัวงกินใบ 14 ตัว และด้วงเตี้ยข้าวเล็ก 3 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงเต่าตัวห้ำ 19 ตัว แมงมุมขาสั้น 1 ตัว และจิ้งหรีดหางดาบ 11 ตัว ในแปลงสำรวจพบโรคใบจุดสีน้ำตาลกระจายทั่วแปลง โดยพบพื้นที่ที่ถูกทำลาย 6.00 เปอร์เซ็นต์ ความรุนแรงของโรค 0.60 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ

ภาพที่ 2 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลป่าแะ
อำเภอบ้านดง จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 3 ตำบลศรี้ง อำเภอเขียงของ จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข26 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง ละติจูด 20.057735 ลองจิจูด 100.367493 สำรวจวันที่ 3 กรกฎาคม เวลา 12.23 น. ท้องฟ้ามีดครึ้ม มีลมพัด อากาศเย็น ข้าวอยู่ในระยะกล้า (ภาพที่ 3) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 38.00 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 52.05 เซนติเมตร ค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสีใบข้าว (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 และระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 16.80 เซนติเมตร

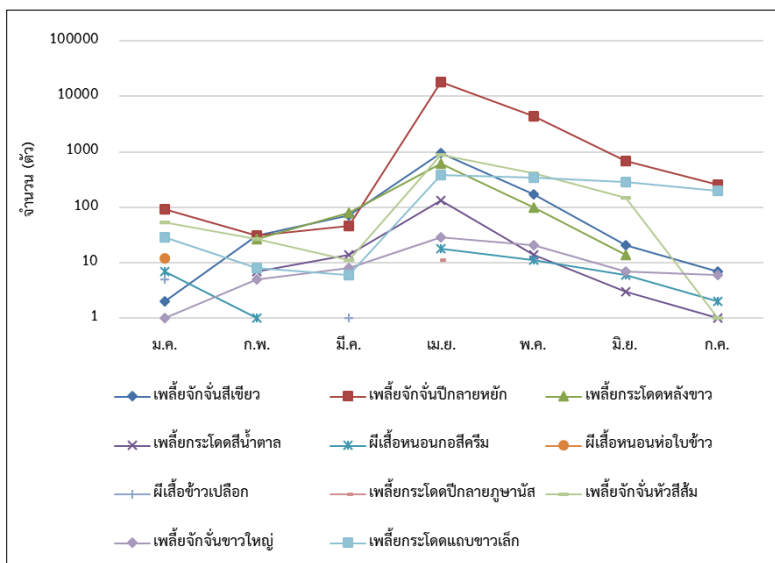
โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 2 ตัว และเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมลงปอบ้าน 1 ตัว แมงมุมขาสั้น 3 ตัว สำหรับการใส่สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 1 ตัว เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 1 ตัว แมลงสิง 1 ตัว ตัวงินใบ 3 ตัว และด้งแตนหนวดสั้น 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงเต่าตัวห้ำ 2 ตัว แมงมุมขาสั้น 1 ตัว และแมงมุมขายาว 1 ตัว

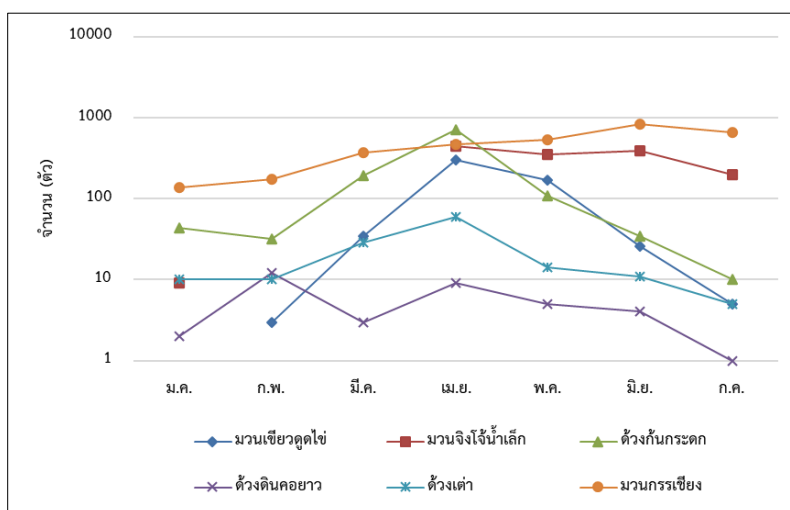

ภาพที่ 3 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลศรี้ง
อำเภอเขียงของ จังหวัดเชียงราย

กับดักแสงไฟ : การตรวจับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ (Light trap) ที่ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย เปิดหลอดไฟเวลา 18.00 - 22.00 น. ทุกวัน ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 10 กรกฎาคม 2569 พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก มากที่สุด เมื่อเทียบกับแมลงศัตรูข้าวชนิดอื่น ๆ รองลงมา คือ เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม และเพลี้ยกระโดดแถบขาวเล็ก (ภาพที่ 4) แมลงศัตรูธรรมชาติที่พบเป็นจำนวนมาก ได้แก่ มวนกรรเชียง รองลงมา คือ ตัวงันกระดก และมวนจิงโจ้น้ำเล็ก (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูข้าวจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 10 กรกฎาคม 2569 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ภาพที่ 5 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 10 กรกฎาคม 2569 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ประกาศชวาวนา

ฉบับที่ 2

รายงานสภาพการทำนา และศัตรูข้าว เพื่อเตือนภัยการระบาด
ฤดูนาปี 2569 จังหวัดเชียงราย
โดยกลุ่มวิชาการ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

รอบสำรวจที่ 2 ฤดูนาปี 2569 : วันที่ 16 กรกฎาคม 2569

ภาพรวมของจังหวัดเชียงราย

สภาพการทำนาในพื้นที่จังหวัดเชียงรายโดยรวม พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ดำเนินการปลูกข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว มีเพียงบางพื้นที่ที่ยังอยู่ระหว่างการเตรียมแปลงเพื่อปักดำ ข้าวส่วนใหญ่อยู่ในระยะกล้าถึงระยะแตกกอ เริ่มพบอาการของโรคไหม้และตัวอ่อนของเพลี้ยกระโดดหลังขาวในแปลงนาเกษตรกรบางพื้นที่ จากข้อมูลพยากรณ์อากาศเพื่อการเกษตร ตั้งแต่ช่วงวันที่ 16 กรกฎาคม 2569 เป็นต้นมา ภาคเหนือตอนบนมีแนวโน้มเกิดฝนฟ้าคะนองอย่างต่อเนื่อง และมีฝนตกหนักถึงหนักมากบางแห่ง มีฝนฟ้าคะนองร้อยละ 60-80 ของพื้นที่ มีลมแรงและฝนตกหนักหลายพื้นที่ สภาพอากาศที่มีฝนตกต่อเนื่อง ความชื้นในอากาศสูง และมีน้ำค้างหรือหยดน้ำเกาะบนใบข้าวเป็นเวลานาน อาจเอื้อต่อการเจริญและแพร่กระจายของเชื้อราสาเหตุโรคไหม้ โดยเฉพาะในแปลงที่ปลูกข้าวหนาแน่น ใส่ปุ๋ยไนโตรเจนในอัตราสูง หรือมีการถ่ายเทอากาศไม่ดี นอกจากนี้ เมื่อพบตัวอ่อนของเพลี้ยกระโดดหลังขาวในบางพื้นที่แล้ว ควรติดตามจำนวนประชากรอย่างใกล้ชิด เพื่อป้องกันไม่ให้เพิ่มจำนวนจนถึงระดับที่สร้างความเสียหาย ดังนั้น ขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ โดยตรวจดูอาการโรคไหม้บริเวณใบข้าว และตรวจนับเพลี้ยกระโดดบริเวณโคนต้นข้าวเหนือระดับน้ำ หากพบการระบาดหรือมีแนวโน้มเพิ่มจำนวน ควรดำเนินการป้องกันและควบคุมอย่างเหมาะสมและทันทั่วทั้งที่

ภาพรวมของแปลงสำรวจ

ดำเนินการสำรวจแปลงนา จำนวน 4 แปลง ในพื้นที่อำเภอเชียงของ อำเภอป่าแดด อำเภอพาน และอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่าข้าวอยู่ในระยะกล้าถึงระยะแตกกอ จากการสำรวจพบอาการของโรคไหม้ในแปลงนาอำเภอเชียงของ และเริ่มพบตัวอ่อนของเพลี้ยกระโดดหลังขาวในแปลงนาอำเภอพาน อำเภอเทิง และอำเภอป่าแดด อย่างไรก็ตาม จำนวนประชากรเพลี้ยกระโดดหลังขาวที่พบยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ แมลงศัตรูข้าวที่พบ ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก และเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ ส่วนศัตรูธรรมชาติที่พบ ได้แก่ ตัวง่าตัวห้ำ ตัวดินคอยาว แมงมุมขาสั้น และแมลงปอบ้าน ทั้งนี้ ควรติดตามสถานการณ์ของโรคไหม้และจำนวนประชากรเพลี้ยกระโดดหลังขาวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในแปลงที่ปลูกข้าวหนาแน่นและมีความชื้นสูง เพื่อให้สามารถดำเนินการป้องกันและควบคุมได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วทั้งที่

ลักษณะอาการของโรคไหม้

ลักษณะตัวอ่อนของเพลี้ยกระโดดหลังขาวบริเวณโคนต้น

“เป็นผู้นำด้านงานวิจัยและพัฒนา ข้าวเหนียวและข้าวญี่ปุ่นของภาคเหนือ”

จุดที่ 1 ตำบลแม่ฮ้อย อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 10 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข26 โดยวิธีโยนกกล้า เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง ละติจูด 19.637452 ลองจิจูด 99.855751 สำรวจเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2569 เวลา 09.16 น. อากาศร้อน มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 1) โดยต้นข้าวมีการเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสุ่มสำรวจต้นข้าว จำนวน 20 จุด พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 19.10 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 63.75 เซนติเมตร ค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสีใบข้าว (Leaf Color Chart: LCC) เฉลี่ยระดับ 2.50 และระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 10.20 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

จากการสุ่มนับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 2 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 127 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 24 ตัว และเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 34 ตัว ส่วนศัตรูธรรมชาติที่พบ ได้แก่ ตัวงเต่าตัวห้ำ 13 ตัว แมลงปอบ้าน 1 ตัว และแมงมุมขาสั้น 4 ตัว สำหรับการใส่สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 61 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 3 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 2 ตัว และเพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงเต่าตัวห้ำ 3 ตัว ตัวงดินคอยาว 2 ตัว แมลงปอเข็ม 3 ตัว แมงมุมขาสั้น 3 ตัว และแมงมุมขายาว 1 ตัว

ภาพที่ 1 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลแม่ฮ้อย
อำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 2 ตำบลป่าแะ อำเภอบ้านดง จังหวัดบุรีรัมย์

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข6 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง ละติจูด 19.542156 ลองจิจูด 99.985010 สำรวจเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2569 เวลา 10.16 น. ท้องฟ้ามีเมฆครึ้ม อากาศเย็น มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 2) โดยต้นข้าวมีการเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 35.00 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 44.00 เซนติเมตร ค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสีใบข้าว (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 2.50 และระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 3.00 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 32 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 27 ตัว และเพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 10 ตัว ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการไล่แมลงด้วยสมุนไพร พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 58 ตัว และเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 7 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวงูตัวดำ 3 ตัว แมลงปอเขี้ยว 26 ตัว แมงมุมแมงขาสั้น 7 ตัว และแมงมุมขาขาว 2 ตัว

ภาพที่ 2 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลป่าแะ
อำเภอบ้านดง จังหวัดบุรีรัมย์

จุดที่ 3 ตำบลศรี้ง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข26 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง ละติจูด 20.057735 ลองจิจูด 100.367493 สำรวจวันที่ 16 กรกฎาคม เวลา 12.57 น. ท้องฟ้ามีดอครึ้ม มีลมพัด อากาศร้อน ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 3) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี พบวัชพืชกระจายในแปลง ได้แก่ หนวดปลาชุก และกกชนิดต่าง ๆ

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 38.50 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 65.50 เซนติเมตร ค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสีใบข้าว (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 และระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 3.00 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการสำรวจโอบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 3 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 3 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 5 ตัว และเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 5 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมลงปอเข็ม 5 ตัว แมงมุมขาสั้น 6 ตัว และแมงมุมขายาว 7 ตัว ในแปลงสำรวจพบโรคใบจุดสีน้ำตาลกระจายทั่วแปลง โดยพบพื้นที่ที่ถูกทำลาย 10.00 เปอร์เซ็นต์ ความรุนแรงของโรค 0.95 เปอร์เซ็นต์ และพบโรคไหม้โดยพบพื้นที่ที่ถูกทำลาย 5.00 เปอร์เซ็นต์ ความรุนแรงของโรค 0.45 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ

ภาพที่ 3 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลศรี้ง
อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 4 ตำบลจิ้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 6 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ ไรซ์เบอร์รี่ โดยวิธีการหยอดข้าวแห้ง เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม 2569 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง ละติจูด 19.707791 ลองจิจูด 100.093742 สำรวจเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2569 เวลา 11.11 น. ท้องฟ้ามีเมฆครึ้ม อากาศร้อน มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 4) โดยต้นข้าวมีการเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสุ่มสำรวจต้นข้าว จำนวน 20 จุด พบว่า มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 11.30 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 46.70 เซนติเมตร ค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสีใบข้าว (Leaf Color Chart: LCC) เฉลี่ยระดับ 2.50 และระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 6.20 เซนติเมตร

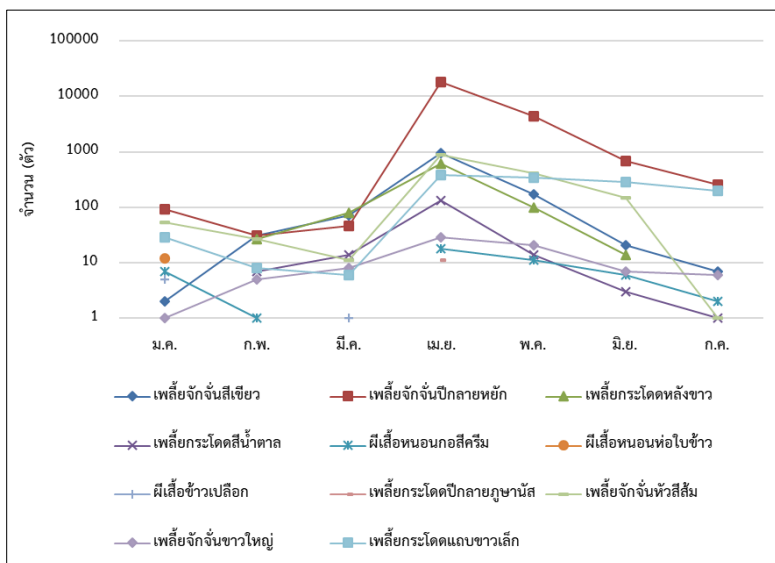
โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

จากการสุ่มนับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 3 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 1 ตัว และเพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 3 ตัว ไม่พบศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใส่สวิงโลบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 8 ตัว เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 2 ตัว และเพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม 2 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมงมุมขาสั้น 12 ตัว และแมงมุมขายาว 4 ตัว

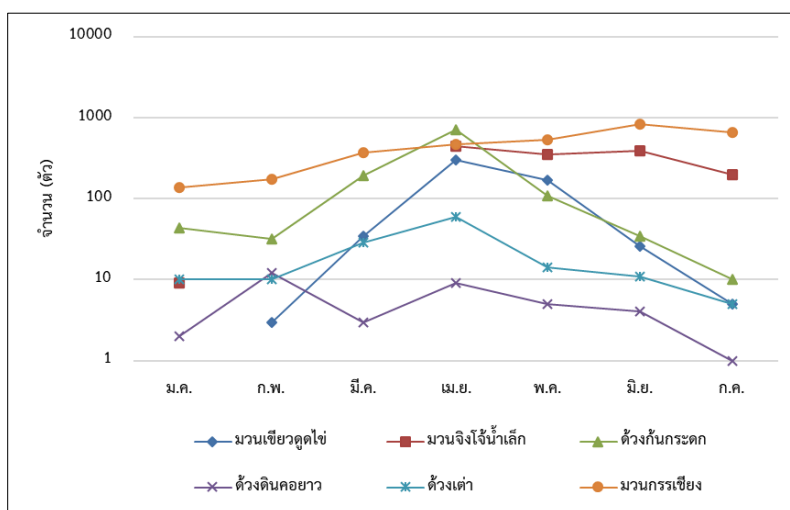

ภาพที่ 4 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลจิ้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

กับดักแสงไฟ : การตรวจับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ (Light trap) ที่ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย เปิดหลอดไฟเวลา 18.00 - 22.00 น. ทุกวัน ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 20 กรกฎาคม 2569 พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก มากที่สุด เมื่อเทียบกับแมลงศัตรูข้าวชนิดอื่น ๆ รองลงมา คือ เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม และเพลี้ยกระโดดแถบขาวเล็ก (ภาพที่ 5) แมลงศัตรูธรรมชาติที่พบเป็นจำนวนมาก ได้แก่ มวนกรรเชียง รองลงมา คือ ตัวงันกระดก และมวนจิงโจ้น้ำเล็ก (ภาพที่ 6)

ภาพที่ 5 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูข้าวจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 20 กรกฎาคม 2569 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ภาพที่ 6 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 20 กรกฎาคม 2569 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

กองวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

474 ถนนพหลโยธิน ตำบลเมืองพาน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย 57120

Tel. 053 - 721578 | Fax. 053 - 721916

! ข้าวเตือนภัย...การระบาดของโรคและแมลงศัตรูข้าว

1 โรคไหม้

อาการโรคไหม้บนใบข้าว

เริ่มพบการระบาดของโรคไหม้ในบางพื้นที่ ได้แก่ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยระดับความรุนแรงของโรคนั้นยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ พบในแปลงสำรวจปลูกข้าวพันธุ์ กข26 ซึ่งมีความต้านทานต่อโรคไหม้ในระยะกล้าในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจพบอาการของโรคไหม้ในระยะแตกกอ โดยมีพื้นที่ที่ถูกทำลายร้อยละ 5.00 และความรุนแรงของโรคร้อยละ 0.45 ซึ่งยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ จากข้อมูลพยากรณ์อากาศเพื่อการเกษตรพบว่าบางพื้นที่ในภาคเหนือจะมีฝนตกหนักถึงหนักมาก (60-80%) ส่งผลให้เกิดสภาพแวดล้อมที่มีความชื้นสูง อุณหภูมิแปรปรวน และมีฝนตกต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการแพร่ระบาดของโรคไหม้ บางพื้นที่มีการทำนาข้าวค่อนข้างหนาแน่น และมีการใช้ปุ๋ยในอัตราสูงจึงมีโอกาสเสี่ยงในการเกิดโรคไหม้มาก ดังนั้นจึงขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงและเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้ในแปลงนาอย่างทั่วถึง

การป้องกันกำจัดโรคไหม้

ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาฉีดพ่นเพื่อป้องกันโรคไหม้ และเมื่อพบแผลโรคไหม้ทั่วไป 5 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ใบ (พบเฉลี่ย 2-3 แผลต่อใบ) ควรฉีดพ่นสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น ไตรโคคลาโซล ไอร์โรโฟโซโดเซน ตาซูกาโบซิน อีดีเฟนฟอส คาร์เบนดาซิม ผสม สารจับใบ ตามอัตราที่ระบุ

2 เพลี้ยกระโดดหลังขาว

ตัวอ่อนเพลี้ยกระโดดหลังขาว บริเวณโคนต้นข้าว

พบตัวอ่อนของเพลี้ยกระโดดหลังขาวในแปลงนาเกษตรกรบางพื้นที่ โดยมีกาค้ายรวมกันบริเวณโคนต้นข้าวใกล้ระดับผิวน้ำและดูดกินน้ำเลี้ยงจากต้นข้าว การสำรวจสามารถทำได้โดยเพิกกคอกข้าวจนสำรวจดูบริเวณโคนต้นเหนือผิวน้ำ หรือใช้ส้มต้นขมิ้นขาวนา ๆ หากล้มเพื่อกระโดดหนีศัตรู ระบุพบตัวอ่อนตกลงและเคลื่อนไหวยุบบนผิวน้ำ ทั้งนี้ จำนวนที่ตรวจพบยังไม่เกินระดับเศรษฐกิจ แต่ควรหมั่นสำรวจและติดตามจำนวนประชากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันไม่ให้เพิ่มจำนวนจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อแปลงนา โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ปลูกข้าวหนาแน่นและมีความชื้นสูง

การควบคุมไม่ให้ขยายพื้นที่การแพร่ระบาด

- 1 ควบคุมน้ำในนาข้าว โดยให้มีการระบายน้ำในนาออกเป็นครั้งคราว เพราะความชื้นเหมาะสมแก่การเจริญของเพลี้ยกระโดด
- 2 การใช้สารกันแมลงในระยะที่เป็นตัวเต็มวัยปีกยาว หรือช่วงที่แมลงอพยพเข้าในนาใหม่ ๆ ศัตรูธรรมชาติจะถูกทำลายและไข่ของเพลี้ยกระโดดจะไม่ถูกทำลาย ทำให้ตัวอ่อนเพิ่มจำนวนมีโอกาสดูดสูง
- 3 เมื่อพบเพลี้ยกระโดดจำนวนมากว่า 10 ตัว/กอ ให้ใช้สารฆ่าแมลง บูโพรเฟซิน (ตัวอ่อน) หรือ อีโพรฟพรอกรี (ตัวอ่อน) หรือ บูโพรเฟซิน/ไอโซพรอคาร์บ (ตัวอ่อน/ตัวเต็มวัย) หรือ คาร์โบซิลเฟน (ตัวเต็มวัย) ตามอัตราที่ระบุ

หมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันความเสียหายต่อผลผลิตข้าวของท่าน